

Direktiv for Forsvarets rusforebyggende arbeid

Forsvarssjefen fastsetter Direktiv for Forsvarets rusforebyggende arbeid til bruk i Forsvaret.

Oslo, 09. september 2009

Sverre Diesen
General
Forsvarssjef

Direktiv for Forsvarets rusforebyggende arbeid

Metadata

KORTTITTEL:	Rusmiddeldirektivet
SIKKERHETSGRADERING:	UGRADERT
IKRAFTTREDELSE:	2009-10-01
HJEMMEL:	Lov om personell i Forsvaret § 10 mv forskrift, organisasjons- og instruksjonsmyndigheten
ANSVARLIG FAGMYNDIGHET:	FSJ
GJELDER FOR:	FD og underliggende etater, jf. pkt 1.2
FORRIGE VERSJON:	Forsvarsjefens rusmiddeldirektiv 2001-12-31

Innhold

1 Innledning	5
1.1 FORMÅL	5
1.2 VIRKEOMRÅDE	5
1.3 ANSVAR FOR AJOURHOLD - DELEGERING	5
1.4 DEFINISJONER	5
2 Alminnelige regler	7
2.1 ANSVAR OG ROLLER	7
2.1.1 Sjef for driftsenhet i Forsvaret (sjef DIF)	7
2.1.2 Øvrige ledere	7
2.1.3 Forsvarssjefens rusmiddelutvalg (FRMU)	7
2.1.4 Rusmiddelkontaktneemd	7
2.1.5 Ruskontakt	8
2.1.6 Forsvarets narkotikagrupper	8
2.1.7 Militærpoliti (MP)	8
2.1.8 Tillitsmannsordningen (TMO)	8
2.1.9 Verneombud	8
2.1.10 Tillitsvalgte/ombudsperson:	8
2.1.11 Personkontakt:	8
2.1.12 Bedriftshelsetjenesten (BHT)	9
2.1.13 Prest	9
2.1.14 Velferdstjenesten	9
2.1.15 Den enkelte	9
2.2 FORSVARETS NULLTOLERANSE FOR NARKOTIKA OG DOPING	9
2.3 OPPLÆRING OG KJENNSKAP TIL REGLER OG FAKTA OM RUSMIDLER OG DOPING	9
2.3.1 Regler	9
2.3.2 Rusmidler, doping og skadevirkning	10
2.4 TAUSHETSPLIKT OG OPPLYSNINGSPLIKT	10
3 Nærmere regler om alkohol	10
3.1 GENERELT	10
3.2 OPPMØTE TIL TJENESTE	10
3.3 PLIKTMESSIG AVHOLD I TJENESTETIDEN	10
3.4 FORBUD MOT Å VISE SEG BERUSET	11
3.5 PLIKTMESSIG AVHOLD VED PERMISJON ELLER FRITID	11
3.6 SÆRLIGE REGLER FOR TJENESTEOPPDRAG I UTLANDET	11
3.6.1 Generelt	11
3.6.2 Vognførere	12

3.6.3 Avgitt personell.....	12
3.7 RAPPORTERING AV MISBRUK	12
3.8 TILTAK VED MISTANKE OM ALKOHOLMISBRUK, ELLER AVDEKKET OVERTREDELSE AV DIREKTIVET.....	12
3.8.1 Første gangs advarsel	12
3.8.2 Ved gjentakelse – andre gangs advarsel.....	13
3.8.3 Ved ytterligere brudd – tredje gangs advarsel	13
3.9 BEHANDLINGSKONTRAKT	13
3.10 OPPBEVARING AV ALKOHOLHOLDIG DRIKK PÅ MILITÆRT OMRÅDE	13
3.11 BESLAGLEGGELSE AV ALKOHOLHOLDIG DRIKK	14
3.11.1 Når skal alkoholholdig drikke beslaglegges	14
3.11.2 Utførelse.....	14
3.11.3 Tilbakelevering	14
3.11.4 Tilintetgjøring.....	14
4 Nærmere regler om narkotika	15
4.1 GENERELT.....	15
4.2 HOVEDREGEL	15
4.3 LOVREGLER OM NARKOTIKA.....	15
4.3.1 Straffelovens bestemmelser om narkotika m.v.	15
4.3.2 Legemiddeloven	15
4.4 SÆRLIGE REGLER FOR FORSVARETS PERSONELL	15
4.4.1 Holdninger	15
4.4.2 Særlige regler for tjenesteoppdrag i utlandet.....	16
4.4.3 Rapporteringsplikt – plikt til varsling.....	16
4.4.4 Forbud mot synliggjøring av liberale holdninger	16
4.5 TILTAK VED MISTANKE OM OVERTREDELSE AV NARKOTIKALOVGIVNINGEN	16
4.5.1 Generelt.....	16
4.5.2 Tiltak når varsling har skjedd til personell med lovpålagt taushetsplikt	17
4.6 TILTAK ETTER AVDEKKING AV NARKOTIKASAK.....	17
4.6.1 Informasjon.....	17
4.6.2 Hjelp til misbruker og ettervern	17
4.6.3 Sikkerhetsklarering/autorisasjon	17
4.6.4 Vurdering av tilsettingsforholdet.....	17
4.6.5 Evaluering	17
4.7 ETTERFORSKNING.....	17
5 Nærmere regler om doping	18
5.1 GENERELT.....	18
5.2 HOVEDREGEL	18
5.3 LOVREGLER OM DOPING	18
5.3.1 Straffelovens bestemmelser om doping.....	18
5.4 SÆRLIGE REGLER FOR FORSVARETS PERSONELL	18
5.4.1 Forsvarets bestemmelser om doping.....	18
5.4.2 Særlige regler for tjenesteoppdrag i utlandet.....	18
5.4.3 Rapporteringsplikt – plikt til varsling.....	18
5.5 REGLER FOR PERSONELL SOM OPPHOLDER SEG PÅ MILITÆRT OMRÅDE.....	18
5.6 TILTAK VED MISTANKE OM OVERTREDELSE AV FORSVARETS BESTEMMELSER OM DOPING	18
5.6.1 Generelt.....	18
5.6.2 Tiltak når varsling har skjedd til personell med lovpålagt taushetsplikt	19
5.7 TILTAK ETTER AVDEKKING AV DOPINGOVERTREDELSE	19
5.7.1 Informasjon.....	19
5.7.2 Hjelp til misbruker og ettervern	19
5.7.3 Sikkerhetsklarering/autorisasjon	19
5.7.4 Vurdering av tilsettingsforholdet.....	19
5.7.5 Evaluering	19
5.8 ETTERFORSKNING.....	19
6 Kontrolltiltak	20

6.1 GENERELT	20
6.2 INSPEKSJON	20
6.3 RANSAKING VED MISTANKE	20
6.4 RUSMIDDELTESTING	20
6.4.1 Alkotest, utåndingsprøve og blodprøve	20
6.4.2 Urinprøve.....	20
6.4.3 Hårprøve	21
6.4.4 Nærmere om kontrakt rusmiddeltesting.....	21
7 Ikrafttredelse	21

1 Innledning

1.1 Formål

Forsvaret skal bidra til forsvar av Norge og andre allierte, og møte ulike typer anslag og angrep med tvangsmakt for å sikre norsk og kollektiv sikkerhet. Dette stiller særskilte krav til personellet i øving, trening og operative situasjoner.

Bruk av rusmidler fører til svekket kontroll, vurderingsevne og er en fare for sikkerheten. Forsvaret må derfor vise en restriktiv holdning til rusmidler. Dette gjøres gjennom forebyggende arbeid, kontroll og oppfølging av misbruk.

Misbruk av rusmidler virker i tillegg nedbrytende på disiplin og moral, både hos den enkelte og omgivelsene, og kan derfor være en alvorlig trussel mot avdelingens operative evne samtidig som det fører til en forringelse av arbeidsmiljøet.

Direktivet skal bidra til økt sikkerhet for personell i Forsvaret og for omgivelsene, herunder under utførelse av øving, trening og oppdrag.

Samtidig skal direktivet sikre en gjennomføring av tiltak og oppfølging i tråd med alminnelige rettsikkerhetsprinsipper.

Målet er å forebygge rusmiddelmisbruk og tilby hjelp til eventuelle misbrukere i Forsvaret, i den hensikt å bli kvitt misbruket – ikke misbrukeren.

1.2 Virkeområde

Rusmiddeldirektivet gjelder for Forsvaret og militært personell disponert i stillinger utenfor Forsvaret. Bestemmelsene om pliktavhold i rusmiddeldirektivet gjelder også tilsatt personell underlagt pliktmessig avhold i Forsvarsdepartementet med underliggende etater, jf. forskrift om pliktavhold §§ 1, 3 og 6, og punkt 3.2 til 3.4 i dette direktiv. Avgrensinger fremgår av den enkelte regel.

Personell som utfører tjenester for Forsvaret skal forpliktes til å følge de samme regler og underkaste seg de samme kontrolltiltak. Dette skal fastsettes gjennom avtale, som også skal fastsette sanksjoner ved brudd.

Direktivet gjelder i Norge og utenfor landets grenser med de modifikasjoner som følger av den enkelte regel.

1.3 Ansvar for ajourhold - delegering

Forsvarets personelltjenester (FPT) har ansvar for ajourhold av direktivet og fremsendelse av forslag til Forsvarssjefen for godkjenning gjennom faglinjen. Alle endringsforslag skal på forhånd forelegges Forsvarets hovedarbeidsmiljøutvalg (FHAMU) ved Forsvarssjefens rusmiddelutvalg.

1.4 Definisjoner

I dette direktiv betyr:

- a) Alkoholholdig drikk: Brennevin, vin, fruktvin, mjød og øl som inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol, samt gjærende eller gjært udestillert væske (sats), jf. lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholoven) § 1-3.
- b) Doping: Forskrift om hva som skal anses som dopingmidler, FOR-1993-04-30 nr. 318 § 1; *Som dopingmidler etter denne forskrift regnes: stoffer som er oppført på særskilt liste (Dopinglisten), salter og derivater av disse stoffer og mulige isomere, estere og etere av stoffene og deres salter, samt preparater som inneholder dette.*

- c) Forskriften: Der ikke annet er nevnt menes med "forskriften", forskrift om pliktavhold; FOR-2004-12-30 nr. 1906.
- d) Forsvarets personell: militært personell, sivilt tilsatt personell og tjenestegjørende vernepliktige.
- e) Krigsmann: Militær straffelov § 4 gir følgende definisjon av krigsmann som også skal legges til grunn i dette direktivet:
 1. *"Fastlønnede militære Tjenestemænd fra Ansættelsesdagen indtil Tjenesteforholdets Ophør.*
 2. *Værnepligtige Befalingsmænd, Spillemand og menige i Tjenestetiden (jf. § 5), samt naar de er indsatte i militært Fængsel.*
 3. *Frivillige, ved den væbnede Magt tjenestgjørende militære Personer fra Tiltrædelsesdagen indtil Tjenesteforholdets Ophør.*
 4. *Civilmilitære Personer i tilsvarende Stillinger med Undtagelse af de ved Udskrivningsvæsenet og det militære Retsvæsen ansatte Tjenestemænd."*
- f) Militært område: Det område som Forsvaret har rådighet over og/eller er erklært som militært område. Militært område omfatter også militært fartøy eller transportmiddel, herunder også sivilt eid fartøy eller transportmiddel når slikt i sin helhet disponeres av Forsvaret til militært organisert transport. Under feltforhold regnes de steder hvor det etableres bivuakk, stillinger, kommandoplasser og tilsvarende som militært område, jf. forskrift om utøvelse av politimyndighet i det militære forsvar; FOR-1993-11-26 nr. 1299, pkt. 5.
- g) Misbruk av alkohol: Alt inntak av alkohol under tjeneste/arbeid i strid med gjeldende lover, forskrifter og Forsvarets interne regler, (se kap. 3 i dette direktivet for oversikt). Inntak av alkohol utenfor tjenesten i den grad at det enten fører til tjenestefravær eller går utover tjenesten på annen måte.
- h) Misbruk av doping: All bruk av dopingmidler som ikke er foreskrevet av lege.
- i) Misbruk av narkotika: All bruk av narkotiske midler, som ikke er foreskrevet av lege/tannlege eller tillatt av andre særlige grunner.
- j) Narkotika: Forskrift om narkotika (narkotikalist), FOR-1978-06-30 nr. 8 § 2: *"Som narkotika m.v. regnes de stoffer, droger og preparater som er oppført i den i henhold til § 3 fastsatte Narkotikalist. Som narkotika m.v. regnes også salter og derivater av de oppførte stoffer eller droger og mulige isomere, estere og etere av stoffene eller deres salter. Preparater regnes som narkotika m.v. når de inneholder stoffer eller droger som nevnt."* Jf. den alminnelige narkotikakonvensjon av 1961 og konvensjonen om psykotrope stoffer av 1972.
- k) Rusmidler: Alkohol, narkotika, og andre bedøvende og/eller andre berusende midler. Rusmidler deles inn i følgende grupper: sentraldempende stoffer, inhalerbare stoffer (løsemidler og gasser), PCP (Phencyclidin), cannabis, sentralstimulerende stoffer, hallusinogene stoffer og opioider.
- l) Sikkerhetskonvolutt: Konvolutt som oppbevares hos sikkerhetsoffiser/sikkerhetsansvarlig, og som inneholder sikkerhetsrelatert informasjon om den enkelte.
- m) Sivil person: En person som ikke kommer inn under definisjonen "Forsvarets personell". Dette er med andre ord en person som ikke er ansatt i Forsvaret.

- n) Sjef DIF: Fellesbetegnelse for Forsvarssjefens direkte underlagte sjefer (FDUS), etatens direkte underlagte sjefer (EDUS) og sjef driftsenhet i Forsvaret (DIF).
- o) Tjenesteoppdrag i utlandet: Omfatter all tjeneste, tjenestereiser og alle operasjoner for Forsvaret i utlandet, FN-/NATO-/OSSE-tjeneste etc.

2 Alminnelige regler

2.1 Ansvar og roller

2.1.1 Sjef for driftsenhet i Forsvaret (sjef DIF)

Det er sjef DIF som har det overordnede ansvaret for å implementere rusmiddeldirektivet og iverksette forebyggende tiltak i egen avdeling. Tiltak for forebyggende, holdningsskapende og oppfølgende arbeid innarbeides i årlig HMS-handlingsplan og gis nødvendig dekning i det tilhørende budsjettet.

Sjef DIF er ansvarlig for at det oppnevnes rusmiddelkontaktneemnd ved underlagte avdelinger. Nemndas sammensetning meddeles videre via linjen til Forsvarets rusmiddelutvalg (FRMU). Saker utover eget ansvarsområde meldes Forsvarsstaben (FST).

Sjef DIF kan delegere oppfølging av direktivet til underlagte ledere med personellansvar eller til rusmiddelkontaktneemnda.

2.1.2 Øvrige ledere

Øvrige ledere skal følge opp varsel om, eller mistanke om misbruk av rusmidler eller bruk av doping i samsvar med dette direktivet.

2.1.3 Forsvarssjefens rusmiddelutvalg (FRMU)

FRMU er et rådgivende fagutvalg underlagt FHAMU, og skal gi informasjon og råd til FSJ på alle områder som er forbundet med rusmidler og doping.

Utvalget skal også være et kontaktorgan for lokale rusmiddelkontaktneemder, og behandle alle innkommende rapporter fra rusmiddelkontaktneemdene.

FRMU skal være kopiadressat på alle rapporter som omhandler rus og russituasjonen i Forsvaret.

FRMU skal fremlegge en årsrapport og fremme forslag om rusforebyggende tiltak til FHAMU.

2.1.4 Rusmiddelkontaktneemnd

Rusmiddelkontaktneemnda er et rådgivende utvalg underlagt arbeidsmiljøutvalget, og skal legge frem egen handlingsplan og rapporter i arbeidsutvalgsmøter. Nemnda skal være avdelingssjefens rådgivnings- og støtteorgan i saker som omfatter rusmisbruk blant avdelingens personell.

Nemnda skal gi informasjon og råd til personell med lederansvar, og andre, på alle områder som er forbundet med rusmidler og doping. De skal også planlegge og iverksette aktivt forebyggende arbeid. Dette vil si å foreta risikovurdering av rusmiddelsituasjonen, utarbeide en handlingsplan for forebyggende rusarbeid, gjennomføre holdningskampanjer og gjennomføre kontrolltiltak.

Alle Forsvarets avdelinger skal være tilknyttet en rusmiddelkontaktneemnd. Nemnda kan dekke flere avdelinger der det er hensiktsmessig.

Navnene på rusmiddelkontaktneemndas medlemmer skal slås opp på et synlig sted i avdelingen.

Nemnda skal ikke behandle enkeltsaker, men skal opprette en egen kontaktgruppe ved hver enkeltsak, for oppfølging av saken. Kontaktgruppen skal bestå av ressurspersoner, herunder evt. medlemmer av rusmiddelkontaktnemnda, BHT og nærmeste leder.

Rusmiddelkontaktnemndene skal utarbeide halvårlige rapporter, blankettnummer BI 0556 B, om sin virksomhet.

2.1.5 Ruskontakt

Avdelinger som ikke har rusmiddelkontaktnemnd lokalt, skal ha en ruskontakt som personellet kan kontakte ved rusrelaterte spørsmål eller bekymringer. Ruskontakten oppnevnes av arbeidsmiljøutvalget, og rapporterer til nærmeste rusmiddelkontaktnemnd.

2.1.6 Forsvarets narkotikagrupper

Forsvarets narkotikagrupper har som hovedoppgave å drive rusforebyggende arbeid gjennom undervisning, inspeksjoner/kontroll og etterretning/overvåkning av miljøet, for å hindre overtredelse av narkotika- og dopinglovgivningen i Forsvaret og blant Forsvarets personell.

De har ansvar for å etterforske og koordinere alle saker der det er mistanke om overtredelse av narkotika- og/eller dopinglovgivningen i Forsvaret.

Narkotikagruppene skal utarbeide rapporter om sin virksomhet etter nærmere retningslinjer gitt i instruks for Forsvarets narkotikagrupper.

2.1.7 Militærpoliti (MP)

MP kan på sjefens vegne håndheve forbud mot oppbevaring av alkoholholdig drikk på militært område. De kan videre foreta promillekontroller og etterforske saker i henhold til militærpolitiiinstruksen (MPI).

Ved bevis for eller ved mistanke om overtredelse av narkotika- og/eller dopinglovgivningen i Forsvaret, skal Forsvarets narkotikagrupper kontaktes.

2.1.8 Tillitsmannsordningen (TMO)

TMO skal bidra aktivt i arbeid mot rusmiddelmisbruk og bruk av doping.

De vernepliktige er representert i Forsvarssjefens rusmiddelutvalg (FRMU), gjennom en representant fra Vernepliktsrådet.

De vernepliktiges hovedtillitsvalgte i avdelingene skal være medlem i den lokale rusmiddelkontaktnemnda, men skal ikke delta i enkeltsaker som angår tilsatt personell.

2.1.9 Verneombud

Det følger av lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 6-2 (6) at verneombudet plikter å kjenne til rusmiddeldirektivet, og i den anledning påse at arbeidsmiljøet blir ivaretatt.

2.1.10 Tillitsvalgte/ombudsperson:

De ansattes tillitsvalgte eller valgfri ombudsperson skal støtte og ivareta sine medlemmer, herunder bidra til at de som har behov for det får den nødvendige bistand i forhold til sitt misbruk.

2.1.11 Personkontakt:

Personkontakter er en del av rusbehandlingsopplegget og velges av den som inngår en personlig behandlingskontrakt. En personkontakt skal være en støttespiller for misbrukeren. Denne personen skal godkjennes av arbeidsgiver.

2.1.12 Bedriftshelsetjenesten (BHT)

BHT skal delta i rusmiddelkontaktneemnda hvor de innehar rollen som sakkyndig. De skal også gi råd og veiledning angående behandling og ettervern til rusmisbrukere.

2.1.13 Prest

Presten kan delta i rusmiddelkontaktneemnda og har ansvar for å yte omsorg og praktisk hjelp til den enkelte misbruker og dennes familie, der det er ønskelig. Presten kan også bistå med generell rådgivning selv om presten ikke er medlem av neemnda.

2.1.14 Velferdstjenesten

Velferdstjenesten som fagmyndighet fastsetter ”Retningslinjer ved institusjonell behandling” til bruk i Forsvaret.

Velferdstjenesten skal drive sosialfaglig rådgivning og gjennomføre forebyggende tiltak i samarbeid med andre personellkategorier.

Representant fra velferdstjenesten skal delta i rusmiddelkontaktneemnda og yte praktisk sosialhjelp så langt det er mulig.

2.1.15 Den enkelte

Den enkelte i Forsvaret har varslingsplikt om eget og andres rusmisbruk.

2.2 Forsvarets nulltoleranse for narkotika og doping

Forsvaret har nulltoleranse for narkotika og doping. Dette innebærer at all befatning med narkotika og doping som ikke er foreskrevet av lege, er forbudt og kan medføre en eller flere av følgende konsekvenser:

- a) Medisinsk vurdering:
Vedkommende kan etter medisinsk vurdering ansees som udyktig til tjeneste. Det skilles mellom sporadisk og regelmessig bruk av narkotika, se reglement for militær legebødmømmelse (P6).
- b) Sosial vurdering:
Etter sosial vurdering/på sosialt grunnlag kan vedkommende ansees som uskikket til å gjennomføre førstegangstjeneste.
- c) Strafferettslig forføyning:
Overtredelse av narkotika/dopinglovgivningen anmeldes. Dersom personen selv melder fra til lege, overordnet eller annen relevant person og ber om hjelp/behandling, kan dette unnlates ved en totalvurdering. Lovbestemt taushetsplikt for helsepersonell går foran plikten til å rapportere.
- d) Vurdering av autorisasjon/sikkerhetsklarering:
Suspensjon, nedsettelse eller tap av autorisasjon/klarering vil bli vurdert.
- e) Personelladministrative tiltak:
Sak om omdisponering, suspensjon, oppsigelse, avskjed eller fradømmelse av stillingen evt. andre reaksjoner vurderes av ansettelsesmyndighetene. For personell inne til førstegangstjeneste, håndteres personellsaken av avdelingen.

2.3 Opplæring og kjennskap til regler og fakta om rusmidler og doping

2.3.1 Regler

Opplæring i dette direktivet skal gis til rusmiddelkontaktneemnder og militære skoler, herunder rekruttskoler, befalsskoler, krigsskoler, stabsskole.

Sjef DIF og øvrige ledere med personellansvar skal ha inngående kunnskaper om reglene i dette direktivet.

2.3.2 Rusmidler, doping og skadevirkning

Opplæring om rusmidler og deres skadevirkninger skal inngå i undervisningen ved alle rekruttskoler, befalsskoler, krigsskoler og stabsskoler.

En videreført opplæring skal inngå i den rutinemessige oppdatering til øvrige ledere og ansatte i Forsvaret.

2.4 Taushetsplikt og opplysningsplikt

Enhver som har rapportert om overtredelser i forbindelse med rusmidler har plikt til å hindre at uvedkommende får kjennskap til saken. Alt helsepersonell, prester og sosialarbeidere har lovebestemt taushetsplikt. Medlemmer av rusmiddelkontaktneimda, personkontakter og annet personell har taushetsplikt i tilknytning til sitt arbeid med rusmisbruker.

3 Nærmere regler om alkohol

3.1 Generelt

Bruk av alkohol medfører svekket dømmekraft og endret reaksjonsevne. Misbruk av alkohol er en negativ faktor i arbeidsmiljøet. Formålet med dette kapitlet er å angi grenser for lovlig omgang med alkohol i og utenfor tjenestetiden, herunder fastsette og gi hjemmel for regler for oppbevaring og skjenking (servering og omsetning) av alkohol i Forsvarets etablissementer.

3.2 Oppmøte til tjeneste

Det følger av lov 2. juli 2004 nr. 59 om personell i Forsvaret (forsvarspersonelloven) § 10 at tilsatt militært personell og vernepliktige ikke skal møte til tjeneste påvirket av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. Som påvirket av alkohol regnes en person som har alkoholkonsentrasjon i blodet som er større enn 0,2 promille, eller en alkoholmengde i kroppen som kan føre til en så stor alkoholkonsentrasjon i blodet.

3.3 Pliktmessig avhold i tjenestetiden

Det følger av forsvarspersonelloven med forskrift at tilsatt militært personell og vernepliktige i tjenestetiden ikke skal nyte alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel.

Tilsvarende gjelder for sivilt ansatt personell når de tjenestegjør i stillinger som har arbeidsoppgaver som tilsier at de undergis samme restriksjoner som militært personell.

Sjef DIF har ansvar for å angi hvilke sivile stillinger som omfattes av pliktmessig avhold. Disse listene framsendes til sjef FST.

Avgjørende ved vurderingen vil da være følgende:

- a) Sikkerhet (security).
- b) Håndtering av våpen og annet farlig teknisk utstyr (safety).
- c) Tjenestestedet (konfliktområde, operativt hovedkvarter el.).
- d) Operative oppgaver.
- e) Tjeneste i nær sammenheng med personell med pliktmessig avhold.
- f) Andre særlige forhold som tilsier pliktmessig avhold.

Det følger av forskriftens § 5 at tilsatt personell underlagt pliktmessig avhold i tjenestetiden kan nyte alkohol i moderate mengder i forbindelse med representasjon, godkjente sammenkomster, eller etter særskilt tillatelse.

Med hjemmel i forskriften fastsettes at tillatelse kan gis av sjef med disiplinærmyndighet. Slik tillatelse fritar ikke fra plikten til å ikke vise seg beruset, jf. pkt 3.4.

3.4 Forbud mot å vise seg beruset

Lov 22. mai 1902 nr. 13 militær straffelov § 72 gjør det straffbart å vise seg beruset under utførelse av militære tjenesteplikter, eller når tjeneste vitterlig forestår, eller under tjenestelige forhandlinger og møter eller når vedkommende er iført militær drakt (uniform). Forbudet gjelder for alle som faller inn under militær straffelov etter lovens § 9.

Forsvarssjefen pålegger alle krigsmenn måtehold ved nytelse av alkohol, også når de bærer sivilt antrekk og har permisjon. Dette pålegg innebærer forbud mot å opptre synlig beruset innenfor militært område eller på offentlig sted i situasjoner hvor vedkommende kan assosieres med Forsvaret. Som offentlig sted regnes i denne forbindelse:

- offentlige transportmidler
- sted/område som er synlig fra alminnelig beferdet sted.

Overtredelse av Forsvarssjefens pålegg er etter loven straff- og refsbart som brudd på militære tjenesteplikter.

For sivilt personell gjelder tjenestemannslovens regler om ordensstraff for den som gjør seg skyldig i utilbørlig atferd som skader den aktelse eller tillit som er nødvendig for stillingen.

3.5 Pliktmessig avhold ved permisjon eller fritid

Forskriften fastsetter at vernepliktige mannskaper ikke kan nyte alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel ved permisjon eller under fritid på militært område og i den umiddelbare nærhet til slikt område. Forbudet gjelder ikke ved fravær under permisjon eller fritid, men FSJ kan i henhold til forskriften bestemme at forbudet også kan gjelde for vernepliktige mannskaper ved permisjon utenfor militært område. Dette fastsettes dersom det foreligger et konkret behov.

3.6 Særlige regler for tjenesteoppdrag i utlandet

3.6.1 Generelt

Reglene om pliktmessig avhold og forbud mot å vise seg beruset gjelder også for tjeneste i utlandet.

Ved norske avdelinger i utlandet kan kontingentsjef/tilsvarende tillate oppbevaring, skjenking og nytelse av alkohol på militært område når de tjenestelige forhold tillater det, jf. forskriften § 5. Det medfører således at det ikke gis adgang til å nyte alkohol under utførelse av tjenesteplikter, herunder vakt, tjenesteberedskap eller der det for øvrig er behov for årvåkenhet, jf. stående ordre for avdelingen.

Kontingentsjef/tilsvarende kan foreta innstramminger eller andre tilpasninger når de stedlige forhold tilsier det. Dette kan gjelde:

- a) På hvilke steder (messer/tilsvarende) alkoholserving tillates.
- b) Tidspunkter for når det kan serveres alkohol i messer.
- c) Antall drinker/tilsvarende som man tillates servert i løpet av en kveld.
- d) Helt eller delvis alkoholforbud for visse personer eller avdelinger for en viss tid når det er påkrevd av disiplinære eller andre tjenestelige grunner.
- e) Andre innstramminger eller forbud når operasjonenes art eller forholdene for øvrig tilsier det, generelt, eller for en viss tidsperiode.

f) Ved permisjonsreiser til tredjeland eller i misjonslandet.

Sjef FOH/SNR/SNO/NCC skal regulere dette i sine lokale regler i tråd med dette direktivet.

3.6.2 Vognførere

Ved utførelse av kjøreoppdrag skal man ikke være påvirket av rusmidler. Det innebærer at man ikke har større alkoholkonsentrasjon i blodet enn 0,2 promille eller tilsvarende konsentrasjon i utåndingsluft, jf. tilsvarende bestemmelser i Norge (se lov 18. juni 1965 nr. 4 vegtrafikklov (vegtrafikkloven)).

Dersom tilsvarende nasjonale regler i misjons- eller transitland er strengere, skal disse følges.

Vognførere plikter å underkaste seg alkotest, utåndings- og blodprøver etter vegtrafikklovens regler, jf. § 22 a. Slik myndighet tillegges militærpoliti og befal, jf. lov om militær politimyndighet.

3.6.3 Avgitt personell

Personell som er avgitt til tjeneste ved et annet lands avdeling eller organisasjon følger deres gjeldende lover og regler vedrørende bruk av alkohol, dersom ikke annet er fastsatt av vedkommende norske sjef.

3.7 Rapportering av misbruk

Alt personell har plikt til å underrette/orientere sine foresatte om andres misbruk av alkohol som kan gå utover tjenesten, særlig når det gjelder sikkerhet (safety og security).

De vanligste indikasjoner på alkoholmisbruk kan deles inn i:

- Forandring av oppførsel og vaner.
- Økt fravær.
- Fysiske tegn og forandring.
- Sosiale problemer.

Personell som har alkoholproblemer og/eller misbruker alkohol har selv plikt til å kontakte nærmeste foresatte, lege eller en av kontaktpersonene i rusmiddelkontaktnemnda. Man har også plikt til å gi opplysning om alkoholmisbruk iht. personkontroll, jf. lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) § 20 annet ledd.

Det må aldri oppfattes som ukollegialt eller uetisk å melde fra om kollegers eller foresattes alkoholmisbruk. Jo tidligere hjelpetiltak kan iverksettes, bedre er sjansene for gode resultater.

3.8 Tiltak ved mistanke om alkoholmisbruk, eller avdekket overtredelse av direktivet

Tiltak skal settes i gang når en misbruker har meldt sine problemer til sjef, lege eller rusmiddelkontaktnemnda, eller når disse på annen måte har fått mistanke om, eller kjennskap til dette. Når advarsler er gitt, skal dette anmerkes i tjenesteuttalelsen.

3.8.1 Første gangs advarsel

- Nærmeste leder innkaller vedkommende til en formell samtale.
- Samtalen skal klarlegge situasjonen, konsekvenser og eventuelle hjelpetiltak. Det skal orienteres om rusmiddelkontaktnemndas oppgaver, og eventuelt tilbys behandlingskontrakt. Det avtales samtidig en tidsramme for oppfølging.
- Skjema "Advarsel ved mistanke om eller avdekket overtredelse av rusmisbruk", blankettnummer B1 0553 B, fylles ut og underskrives av begge parter.

3.8.2 Ved gjentagelse – andre gangs advarsel

- Nærmeste leder innkaller vedkommende til en ny samtale.
- Saken meldes rusmiddelkontaktneemnda
- Vedkommende stilles overfor valget: behandlingskontrakt eller vurdering av ansettelsesforholdet i en ordinær personellsak.
- Skjema ”Advarsel ved mistanke om eller avdekket overtredelse av rusmisbruk”, fylles ut og underskrives av begge parter.

3.8.3 Ved ytterligere brudd – tredje gangs advarsel

- Behandlingsopplegget vurderes av kontaktgruppen. Dersom det vurderes som positivt kan det fortsette med justeringer/endringer. I motsatt fall avsluttes behandlingskontrakten, og det blir en ordinær personellsak hvor ansettelsesforholdet vurderes med tanke på avslutting.
- Skjema ”Advarsel ved mistanke om eller avdekket overtredelse av rusmisbruk” fylles ut og underskrives av begge parter.

3.9 Behandlingskontrakt

Behandlingskontrakt inngås for to år. Kontraktens innhold kan vurderes og justeres i løpet av perioden. Dette skal skje skriftlig hvor begrunnelse angis. Brudd på avtalen kan medføre at saken overføres som personellsak og kan ende med avskjedigelse.

Behandlingskontrakten, blankettnummer B1 0554 B, skal tilpasses individuelt med følgende momenter:

- Behandlingsopplegg: støttesamtaler hos BHT eller kommunal ruskonsulent, oppfølging ved behandlingsinstitusjon eller poliklinikk, ettervern.
- Restriksjoner på bruk av egenmelding.
- Kontrolltiltak, herunder rusmiddeltesting.
- Oppfølgingsmøter i kontaktgruppen oppnevnt av rusmiddelkontaktneemnda.
- Skikkethet mht. stillingen, vurdering av behov for endring av ansvarsområder og arbeidsoppgaver, evt. omdisponering.
- Angivelse av personkontakt.

Etter at et toårig behandlingsopplegg er avsluttet uten brudd, blir opplysningene liggende i sikkerhetskvolutten i ytterligere fem år. Etter dette skal disse opplysningene slettes.

3.10 Oppbevaring av alkoholholdig drikk på militært område

Det er forbudt å oppbevare alkoholholdig drikk på militært område.

Forbudet gjelder ikke for steder som må ansees for å være befals, vervedes eller sivilt personells bopel og i befalsmesser og lignende med skjenkebevilling, eller i lokaler hvor tjenestelige forhold gjør midlertidig oppbevaring nødvendig. Nærmere regler om dette fastsettes av sjef FST. Dette gjelder også for permisjonssentre.

Dersom særlige forhold tilsier det, kan vedkommende avdelingssjef forby all oppbevaring av alkoholholdig drikk på militært område.

3.11 Beslagleggelse av alkoholholdig drikk

3.11.1 Når skal alkoholholdig drikk beslaglegges

Alkoholholdig drikk skal unndras eierens (besitterens) rådighet i følgende tilfeller:

- a) Når den alkoholholdig drikken finnes på militært område uten at det vites hvem eieren er.
- b) Når den alkoholholdig drikken ved inspeksjon eller på annen måte finnes uhjemlet oppbevart på militært område hos eller for noen som er undergitt militær disiplinær myndighet.
- c) Når en person som tilhører Forsvaret, eller er undergitt militær disiplinærmyndighet, bærer på seg alkoholholdig drikk, eller har umiddelbar hånd om slik alkoholholdig drikk på militært område eller utenfor slikt område viser seg synlig beruset.
- d) Når en person som nevnt under bokstav c treffes i ferd med uhjemlet å nyte alkoholholdig drikk på militært område eller under utførelse av militære tjenesteplikter utenfor militært område.
- e) Når en person som nevnt under bokstav c forstyrrer den offentlige orden, gjør seg skyldig i respektstridig oppførsel, ordrenektelse eller annen grov tilsidesettelse av disiplin eller begår forseelser i beruset tilstand så vedkommende ikke er mottakelig for tilrettevisning, og hans forhold gir særlig grunn til å frykte at vedkommende kan forledes til å forgripe seg på en foresatt eller til annet grovt brudd på den militære disiplin.
- f) Når en person som ikke er undergitt militær disiplinærmyndighet bærer på seg alkoholholdig drikk, eller har umiddelbar hånd om alkoholholdig drikk og denne personen volder forstyrrelser av orden på eller i umiddelbar nærhet av militært område.

3.11.2 Utførelse

Forføyning treffes av befal, militærpoliti eller militær vakt som har politimyndighet etter lov om militær politimyndighet.

Den alkoholholdige drikken skal av vedkommende befal (militær vakt) straks leveres til vedkommende sjef som har disiplinærmyndighet i saken. Denne sørger for at forføyningen blir nedtegnet i rapport, eller i protokoll ved avdelinger hvor det kan være praktisk behov for dette. Den alkoholholdige drikken blir merket og oppbevart på en betryggende måte inntil det er truffet en bestemmelse om hva det skal gjøres med den.

3.11.3 Tilbakelevering

Alkoholholdig drikk som militær myndighet har tatt i forvaring tilbakeleveres eieren (besitteren) så snart mulig, og på den måte som sjef med disiplinærmyndighet finner det forsvarlig.

Beslaglagt alkoholholdig drikk bør tilbakeleveres ved at den alkoholholdige drikken sendes til eiers (besitters) hjemsted på en hensiktsmessig måte for eiers (besitters) kostnad. Dette gjøres snarest mulig, men etter avtale med eieren (besitteren).

3.11.4 Tilintetgjøring

Dersom eieren (besitteren) på spørsmål ikke angir hvor den beslaglagte alkoholholdige drikken skal sendes, eller ikke sier seg villig til å dekke omkostningene, tilintetgjøres det beslaglagte kvantum, innen en nærmere angitt tidsfrist som ikke bør være kortere enn en uke.

Eieren (besitteren) skal i protokoll avkreves underskrift om at vilkårene for tilintetgjøring er til stede.

Alkoholholdig drikk som militær myndighet har tatt i forvaring fra person som ikke står under militær disiplinærmyndighet eller som er funnet på militært område uten at det vites hvem eieren er, overleveres til vedkommende sivile politimyndighet.

Eieren (besitteren) kan kreve spørsmålet om tilbakelevering forelagt for nærmeste høyere disiplinærmyndighet.

Uten eiers (besitters) samtykke må tilintetgjøring av alkoholholdig drikk (varer) til en verdi over 10x tjenestetillegget for den menige, ikke finne sted uten at spørsmålet har vært forelagt sjef som har myndighet som klageinstans etter forskrift 16. des 1988 nr. 1033 om disiplinærreglement for Forsvaret og militær arrestreglement (disiplinærreglementet) pkt. 123 eller 124.

Tilintetgjøring skal foretas av sjef med disiplinærmyndighet i nærvær av vitne, fortrinnsvis en av de tillitsvalgte for soldatene, og så vidt mulig - eiers (besitters) påsyn. Om tilintetgjøring, tilbakelevering eller overlevering til sivil politimyndighet, gjøres merknad i den rapport eller protokoll hvor beslaget ble nedtegnet. Tilintetgjøringen attesteres av eieren (besitteren) eller vitnet. For tilbakelevering skal eieren (besitteren) kvittere i rapporten eller protokollen.

4 Nærmere regler om narkotika

4.1 Generelt

Bruk av narkotika medfører svekket dømmekraft og endret reaksjonsevne. Dette svekker sikkerheten og er en negativ faktor i arbeidsmiljøet. Forsvaret har derfor nulltoleranse for misbruk av narkotika.

På grunn av narkotikasakenes spesielle karakter skal refselse ikke anvendes. Disse sakene er kun underlagt offentlig påtale.

Se for øvrig definisjonen av rusmidler i kapittel 1, innledning.

4.2 Hovedregel

Uten lovlig atkomst er all befatning med narkotika forbudt. Medikamenter foreskrevet av lege/tannlege ansees som lovlig atkomst.

4.3 Lovregler om narkotika

4.3.1 Straffelovens bestemmelser om narkotika m.v.

Lov 22. mai 1902 om straff nr.10 (straffeloven) § 162 rammer den som ulovlig tilvirker, innfører, utfører, erverver, oppbevarer, sender eller overdrar stoff som etter regler med hjemmel i lov er ansett som narkotika. Medvirkning til narkotikaforbrytelse rammes også av denne paragrafen.

4.3.2 Legemiddeloven

Lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. (legemiddeloven) § 22 slår fast at Kongen bestemmer hvilke stoffer, droger eller preparater (narkotika m.v.) som skal komme inn under lovens kapittel VIII.

Etter legemiddeloven § 24, første ledd, er det forbudt uten lovlig atkomst å være i besittelse av eller å bruke narkotika m.v.

4.4 Særlige regler for Forsvarets personell

4.4.1 Holdninger

Det forventes at Forsvarets personell tar avstand fra bruk av narkotika.

4.4.2 Særlige regler for tjenesteoppdrag i utlandet

Forsvarets personell på tjenesteoppdrag i utlandet pålegges som tjenesteplikt etter dette direktiv å rette seg etter norsk lovgivning vedrørende narkotika, eller de tilsvarende nasjonale regler i misjons- eller transittland dersom disse er strengere enn de norske.

4.4.3 Rapporteringsplikt – plikt til varsling

Alt personell som oppdager eller som på annen måte får konkret kjennskap til personell i Forsvaret som har eller siste 5 år har hatt befatning (ervert, overdragelse, besittelse, bruk mm) med narkotika, eller misbruk av legemidler som inneholder narkotika, har rapporteringsplikt. Unntatt er de som er fritatt for rapporteringsplikten med bakgrunn i lovpålagt taushetsplikt.

Melding gis til Forsvarets narkotikagruppe for gjeldende landsdel eller nærmeste overordnede. Narkotikagruppene har døgnbemanning. Manglende overholdelse av denne rapporteringsplikt kan medføre disiplinær forføyning.

4.4.4 Forbud mot synliggjøring av liberale holdninger

Forsvaret aksepterer ikke reklamerings/signalisering av liberale holdninger til narkotika, i form av gjenstander, klær, smykker, tegninger, plakater osv med symboler som brukes innen narkotikakulturen. Internett i Forsvaret (to-nivå og internett på frittstående enheter) skal være sperret for sider som tilkjenner liberale holdninger til narkotika.

4.5 Tiltak ved mistanke om overtredelse av narkotikalovgivningen

4.5.1 Generelt

Ved mistanke om/avdekking av overtredelse, skal den respektive narkotikagruppe varsles umiddelbart. Narkotikagruppen har ansvar for videre etterforskning.

- Narkotikagruppen vil av etterforskningstaktiske hensyn bestemme hvem som på et gitt tidspunkt skal orienteres. Førre for dette vil være hensynet til bevissikring og sikkerheten i avdelingen. Som hovedregel skal avdelingssjef orienteres av narkotikagruppen.
- Vedkommende sjef (autorisasjonsansvarlig) varsler klareringsmyndigheten/Forsvarets sikkerhetstjeneste (FOST).
- Vedkommende sjef skal bistå narkotikagruppen bla ved å stille til disposisjon transportmidler, arrestlokale, befal/vaktmannskaper og nødvendige personopplysninger om involvert personell.

I tilfeller der det ikke er tid til å varsle respektive narkotikagruppe og det er nødvendig å sikre at den senere etterforskning ikke blir skadelidende på grunn av forspilte bevis eller andre forhold, skal militærpoliti, befal eller militære vakter på stedet, foreta de inngrep som anses nødvendige.

De vanligste indikasjoner på narkotikamisbruk deles inn i:

- Forandring av oppførsel og vaner.
- Fysiske tegn og forandringer.
- Funn av gjenstander.
- Sosiale problemer osv.

Observasjonsskjema for narkotika- og doping, blankettnummer B1 0557 B, kan benyttes i dialogen med narkotikagruppen. Skjemaet inneholder også råd om fremgangsmåte.

4.5.2 Tiltak når varsling har skjedd til personell med lovpålagt taushetsplikt

Personellet skal håndtere en slik henvendelse i tråd med sin taushetsplikt, men slik at sikkerheten i avdelingen ivaretaes.

4.6 Tiltak etter avdekking av narkotikasak

4.6.1 Informasjon

Tillitsvalgte for de ansatte og vernepliktige bør i etterkant av narkotikainspeksjoner informeres om den generelle situasjonen i avdelingen.

Når narkotikasak er avdekket i en avdeling skal dette bekjentgjøres på dag eller ukesseddel, eller på egne informasjonsmøter, etter forutgående informasjon til tillitsvalgte.

Narkotikagruppen skal i etterkant av saken, gi avdelingen en tilbakemelding.

Avdelingssjef skal gjøre rusmiddelkontaktneemnda kjent med innholdet i tilbakemeldingen.

4.6.2 Hjelp til misbruker og ettervern

Rusmiddelkontaktneemnda skal i samarbeid med misbrukeren vurdere hvilken hjelp vedkommende skal tilbys og hva som er mest hensiktsmessig.

Overfor personell som etter grundig vurdering tillates å opprettholde sin tjeneste i Forsvaret, skal advarsel nummer to (Bl 0553 B) gis, og det skal utarbeides en individuell behandlingskontrakt.

På grunn av behandlingstidens lengde (to år) vil dette sjelden være aktuelt for personell som ikke har et ansettelsesforhold til Forsvaret.

4.6.3 Sikkerhetsklarering/autorisasjon

Hvis det er avdekket narkotika- /dopingovertredelser skal sikkerhetsklareringen vurderes. Dersom avdelingssjef ikke er autorisasjonsansvarlig skal han informere denne. Er autorisasjonsansvarlig i tvil om sikkerhetsmessig skikkethet skal han konsultere klareringsmyndigheten.

4.6.4 Vurdering av tilsetningsforholdet

Sak om suspensjon, oppsigelse, avskjed eller fradømmelse av stilling vurderes av ansettelsesmyndighetene iht. gjeldende lover og FPH.

4.6.5 Evaluering

Ved misbruk skal sjef DIF gjennom sin rusmiddelkontaktneemnd aktivt evaluere avdelingens plan for forebygging og besørge at denne fungerer etter hensikt.

4.7 Etterforskning

Instruks for Forsvarets narkotikagrupper fastsetter at de skal etterforske alle narkotikasaker i Forsvaret. Etter endt etterforskning skal narkotikagruppene:

- Informere avdelingssjef om faktorer som kan ha følger for sikkerhet.
- Varsle klareringsmyndigheten om faktorer som kan ha følger for sikkerhetsklareringen.

Innledende etterforskning kan iverksettes av Militærpolitiet og befal for å sikre bevis. Narkotikagruppen skal da uten opphold varsles.

5 Nærmere regler om doping

5.1 Generelt

Bruk av doping kan medføre svekket dømmekraft og endret reaksjonsevne. Dette svekker sikkerheten. Forsvaret har derfor nulltoleranse for bruk av doping.

5.2 Hovedregel

Uten lovlig atkomst er all befatning med dopingpreparater forbudt for Forsvarets personell. Medikamenter foreskrevet av lege ansees som lovlig atkomst.

5.3 Lovregler om doping

5.3.1 Straffelovens bestemmelser om doping

Straffeloven § 162 b. rammer den som ulovlig tilvirker, innfører, utfører, oppbevarer, sender eller overdrar stoff som etter regler fastsatt av Kongen er ansett som dopingmiddel. Medvirkning til dopingforbrytelse, eller til bruk av dopingmiddel rammes også av denne paragrafen.

5.4 Særlige regler for Forsvarets personell

5.4.1 Forsvarets bestemmelser om doping

Bruk, besittelse og erverv av dopingmidler rammes ikke av straffelovens § 162 b. jf. dette direktivets pkt 5.3.1. Forsvarssjefen fastsetter at bruk, besittelse og erverv av dopingmidler blant Forsvarets personell er forbudt og gjøres refsbart/medfører ordensstraff.

5.4.2 Særlige regler for tjenesteoppdrag i utlandet

Forsvarets personell på tjenesteoppdrag i utlandet pålegges som tjenesteplikt å rette seg etter norske bestemmelser vedrørende doping eller de tilsvarende nasjonale regler i misjons- eller transittland dersom disse er strengere enn de norske.

5.4.3 Rapporteringsplikt – plikt til varsling

Alt personell som oppdager eller som på annen måte får konkret kjennskap til personell i Forsvaret som har eller siste 5 år har hatt befatning (erverv, overdragelse, besittelse, bruk mm) med doping, eller misbruk av legemidler som inneholder doping, har rapporteringsplikt. Unntatt er de som er fritatt for rapporteringsplikten med bakgrunn i lovpålagt taushetsplikt.

5.5 Regler for personell som oppholder seg på militært område

Forbud mot bruk, besittelse og erverv av doping gjelder for alle som oppholder seg på militært område, nasjonalt og internasjonalt. Personell som ikke tilhører Forsvaret og som bryter dette forbudet skal vises bort fra militært område, og kan nektes fremtidig adgang. Dopingpreparatene beslaglegges. Narkotikagruppene har ansvar for oppfølging av denne typen saker.

5.6 Tiltak ved mistanke om overtredelse av Forsvarets bestemmelser om doping

5.6.1 Generelt

Tiltak skal settes i gang når en misbruker har meldt sine problemer til sjef eller rusmiddelkontaktneymnda, eller når disse på annen måte har fått mistanke om/kjennskap til dette.

- Ved mistanke om/avdekking av overtredelse, skal den respektive narkotikagruppe varsles umiddelbart.
- Narkotikagruppen vil av etterforskningstaktiske hensyn bestemme hvem som på et gitt tidspunkt skal orienteres. Førre for dette vil være hensynet til bevissikring og sikkerheten i avdelingen. Som hovedregel skal avdelingssjef orienteres av narkotikagruppen.

- Militær sjef skal bistå narkotikagruppen bla ved å stille til disposisjon transportmidler, arrestlokale, befal/vaktmannskaper og nødvendige personopplysninger om involvert personell.
- I tilfeller der det ikke er tid til å varsle respektive narkotikagruppe, og det er nødvendig å sikre at den senere etterforskning ikke blir skadelidende på grunn av forspilte bevis eller andre forhold, skal militærpoliti eller befal på stedet, foreta de inngrep som anses nødvendige.

De vanligste indikasjonene på dopingmisbruk deles inn i:

- Forandring av oppførsel og vaner.
- Fysiske tegn og forandringer.
- Funn av gjenstander.
- Sosiale problemer osv.

5.6.2 Tiltak når varsling har skjedd til personell med lovpålagt taushetsplikt

Personellet skal håndtere en slik henvendelse i tråd med sin taushetsplikt, men slik at sikkerheten i avdelingen ivaretaes.

5.7 Tiltak etter avdekking av dopingovertredelse

5.7.1 Informasjon

Tillitsvalgte for de ansatte og vernepliktige bør i etterkant av narkotika- /dopinginspeksjoner informeres om den generelle situasjonen i avdelingen.

Når dopingovertredelse er avdekket i en avdeling skal dette bekjentgjøres på dag eller ukessedel, eller på egne informasjonsmøter, etter forutgående informasjon til tillitsvalgte.

Avdelingssjef skal gjøre rusmiddelkontaktnemnda kjent med innholdet i tilbakemeldingen.

5.7.2 Hjelp til misbruker og ettervern

Rusmiddelkontaktnemnden skal i samarbeid med misbrukeren vurdere hvilken hjelp vedkommende skal tilbys og som er mest hensiktsmessig.

Overfor personell som etter grundig vurdering tillates å opprettholde sin tjeneste i Forsvaret, skal advarsel nummer to gis, og det skal utarbeides en individuell behandlingskontrakt.

5.7.3 Sikkerhetsklarering/autorisasjon

Hvis det er avdekket narkotika/dopingovertredelser skal sikkerhetsklareringen/autorisasjonen vurderes. Dersom avdelingssjef ikke er autorisasjonsansvarlig skal han informere denne. Er autorisasjonsansvarlig i tvil om sikkerhetsmessig skikkethet skal han informere klareringsmyndigheten.

5.7.4 Vurdering av tilsettingsforholdet

Sak om suspensjon, oppsigelse, avskjed eller fradømmelse av stilling vurderes av ansettelsesmyndighetene iht. gjeldende lover og FPH.

5.7.5 Evaluering

Ved misbruk skal sjef DIF gjennom sin rusmiddelkontaktnemnd aktivt evaluere avdelingens plan for forebygging og besørge at denne fungerer etter hensikt.

5.8 Etterforskning

Instruks for Forsvarets narkotikagrupper fastsetter at de skal etterforske alle dopingsaker i Forsvaret. Etter endt etterforskning skal narkotikagruppene:

- Informere avdelingssjef om faktorer som kan ha følger for sikkerhet.
- Varsle klareringsmyndigheten om faktorer som kan ha følger for sikkerhetsklareringen.

Innledende etterforskning kan iverksettes av Militærpolitiet og befal for å sikre bevis. Narkotikagruppen skal da uten opphold varsles.

6 Kontrolltiltak

6.1 Generelt

For å sikre etterlevelse av direktivets regler kan kontrolltiltakene i pkt 6.2 til og med 6.4 anvendes.

6.2 Inspeksjon

Militære bygninger og rom, herunder befalsforlegninger på militært område, kan inspiseres med hjemmel i sjefens militære inspeksjonsrett.

Inspeksjonsretten omfatter også kjøretøyer på militært område og i umiddelbar nærhet.

6.3 Ransaking ved mistanke

Militære bygninger og rom, herunder befalsforlegninger på militært område, kan ransakes i etterforskningsøyemed iht. lov 22. mai 1981 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 193 annet ledd; når det foreligger mistanke om straffbart forhold. Militær sjef skal underrettes.

Det må vises varsomhet ved ransaking av militære boliger, også når de befinner seg på militært område. Se Generaladvokatens veiledning for militær inspeksjon og ransaking av 29. mars 2008, se FOBID.

6.4 Rusmiddeltesting

6.4.1 Alkotest, utåndingsprøve og blodprøve

Militærpolitiet/militært befal iht. lov 20. mai 1988 om politimyndighet i det militære forsvar (lov om militær politimyndighet) § 1 har adgang til rutinemessig å ta alkotest av:

- Alt personell som fører motorvogn på militært område eller i dettes umiddelbare nærhet.
- Alt personell som fører militært kjøretøy og annen militær tjenstlig transport underlagt veitrafikkloven, uansett sted.
- Militært personell og annet personell underlagt pliktmessig avhold ved fremmøte til tjenestestedet og for øvrig til sted og tid hvor avholdsplikten gjelder.

Med tanke på mulig refselse eller straffeforfølgning må alkoholpåvirkning bekreftes med blodprøve eller utåndingsprøve. (Ved overtredelse av forsvarspersonelloven er det bare blodprøve som er relevant). Utenom dette kan det avkreves alkotest eller utåndingsprøve i henhold til behandlingskontrakt.

6.4.2 Urinprøve

Urinprøver kan taes for å påvise bruk av narkotika.

Urinprøve kan avkreves:

- I medhold av vernepliktsloven § 41 og heimevernlovens § 24 til fastsettelse av vedkommendes tjenestedyktighet og andre medisinske formål. Resultatet av slike prøver kan ikke benyttes i disiplinær- og strafferettslige øyemed.

- b) Rutinemessig av personell som har tegnet kontrakt jf. pkt 6.4.4.
- c) Når dette er en del av en oppfølging etter et påvist misbruk og at dette er regulert i en behandlingskontrakt.
- d) Etter straffeprosessloven § 157 – kroppslig undersøkelse – når det foreligger skjellig grunn til mistanke for brudd på narkotikalovgivningen, og styres i dette tilfellet av Forsvarets narkotikagrupper.

6.4.3 Hårprøve

Hårprøver kan innhentes etter de samme hjemler som urinprøver for bruk i straffesaksbehandling, jf. 6.4.2 (d), og styres av Forsvarets narkotikagrupper.

6.4.4 Nærmere om kontrakt rusmiddeltesting

Kontrakt om rusmiddeltesting, blankettnummer BI 0555-1 B, 0555-2 B, 0555-3 B, skal kreves av alle tilsatte i Forsvaret. Denne vil komme til anvendelse når tilsatte innehar sikkerhetskritiske stillinger, herunder stillinger i internasjonal tjeneste.

For vernepliktige vil dette tre i kraft ved søknad på sikkerhetskritiske stillinger, herunder stillinger i internasjonal tjeneste.

I tillegg skal slik kontrakt kreves hos personell i følgende utdannings situasjoner:

- Grunnleggende befalsutdanning.
- Forsvarets lærlingordning.
- Forsvarets krigsskoler.
- Forsvarets stabsskole.

7 Ikrafttredelse

Direktiv for Forsvarets rusforebyggende arbeid trer i kraft 2009-10-01. Samtidig settes Forsvarssjefens rusmiddeldirektiv av 2001-12-31 ut av kraft.